دعامومسلمانانولپاره

الدروس المهمة لعامة الأمة

دعامو مسلمانانو لپاره

مهم درسونه

مصنف : الشيخ عبدالعزيزبن عبدالله بن باز يرحمه الله

مترجم : حافظ فضل ربي

Download from: aghalibrary.com

بسم الله الرحمن الرحيم

سریزه

الحمد لله رب العالمين ، والعاقبة للمتقين ، وصلى الله وسلم على عبده ورسوله نبينا محمد ، وعلى اله واصحابه اجمعين .

داسلامی دین په اړه چه دعامو مسلمانانو لپاره دخه پیژندل ضروری دی دهغی په باره کی داخو لنډی خبری دی چه (دعامو مسلمانانو لپاره مهم درسونه) نوم می ورباندی ایښی دے ، دالله ﷻ نه غواړم چه مسلمانانو ته پری فایده ورسوی او زما دا کوشش قبول کړی ، إنه جواد كريم .

عبد العزيز بن عبدالله بن باز

لمړی درس : سورت فاتحه او لنډ سورتونه

د (الحمد لله) یعنی سورة الفاتحه او که امکان ولری دسورت الزلزلة نه دسورت الناس پوری لنډ سورتونه دچانه ایزده کول ، دتلاوت صحیح کول ، یادول او دهغی په ضروری تشریح باندی ځان پوهول .

دوهم درس : داسلام ارکان

داسلام دپنځه ارکانو بیان چه اول او لوی رکن یی د (لا إله إلا الله محمد رسول الله) دکلمی ګواهی کول دی ، دهغی دشرطونو دوضاحت سره سره په معنی پوهیدل .

(لا إله) یعنی دالله نه سوا دټولو معبودانو نفی کول او صرف (إلا الله) دالله ﷻ دپاره (چه یو دی او شریک نلری) عبادت ثابتول .

د (لا إله إلا الله) شرطونه دادی:

۱. علم چه جهالت ختموی.

۲. یقین چه شک ختموی.

۳. اخلاص چه شرک ختموی.

۴. رشتیا چه دروغ ختموی.

۵. محبت او مینه چه بغض او نفرت ختموی.

۶. تابعداری او انقیاد چه نافرمانی ختموی.

۷. قبولیت چه انکار ختموی.

۸. د الله تعالی نه چه سوا دچا عبادت کیږی د هغوی نه انکار کول.

په لاندی دوه بیتونوکی دغه شرطونه ټول راجمع شویدی:

علم یقین وإخلاص وصدقک مع
محبة وانقیاد والقبول لها

وزید ثامنها الکفران منک بما
سوی الإله من الأشیاء قد ألها

علـم ، يقـين ،اخـلاص ، رشـتيا ، محبـت ، انقيـاد قبوليــت ، او اتــم ورســره دالله نــه ســوا دنــورو معبودانونه انكار ورزيات كړه .

ددی سره د (محمد رسول الله) دګواهی كولو بيانول او ددی تقاضی او غوښتنه داده چه څه چه محمد ﷺ ويلی دی دهغی تصديق كول د هغه دامر اطاعت كول او دځه نه چه ئی منع كړيده دهغی نه ځان ساتل ، دالله ﷻ عبادت يواځی په هغه طريقه كول چه الله او رسول ښودلی ده .

ددی نه روسته طالب ته داسلام نور احكام بيانول چه لمونځ ، زكات ،درمضان روژه او دطاقت لرونكی مسلمان لپاره دبيت الله حج كول دی .

دریم درس :

دایمان ارکان

دایمان ارکان شپږ دی :

۱ . په الله ایمان راوړل ۲ . په ملائکو ایمان راوړل ۳ . په کتابونو ایمان راوړل ۴ . په رسولانو ایمان راوړل ۵ . داخرت په ورځ ایمان راوړل ۶ . دالله تعالی دطرفه دخیر او شر په تقدیر ایمان راوړل .

څلورم درس :

دتوحید او شرک قسمونه

دتوحید دقسمونو بیان :

توحید په دری قسمه دے : ۱ : توحید ربوبیت ۲ : توحید الوهیت ۳ : توحید اسماء وصفات .

توحيد ربوبيت :

پدی ايمان راوړل چه الله ﷻ دهر څيز خالق او پيدا کونکے دے ، په هر شی کی اختيار من دے او پديکی دهغه سره شريک نشته .

توحيد الوهيت :

پدی ايمان راوړل چه الله ﷻ په حقه سره دعبادت لايق دے او پديکی دهغه څوک شريک نشته او داد لااله الا الله معنی هم ده ، يعنی دالله ﷻ نه سوا بل څوک په حقه دعبادت لايق نشته .

نو ټول عبادتونه لکه لمونځ ، روژه اونور يوائی دالله ﷻ لپاره خاص کول ضروری دی او دبل چا لپاره ددغه عبادتونو نه برخه ورکول ندی جائز .

توحيد اسماء وصفات : په قرانکريم او په صحيح احاديثو کی چه دالله ﷻ کوم نومونه او صفتونه

راغلی دی په هغو تولو ایمان راوړل او هغه یوائې دالله ﷻ دپاره لکه څنګه چه دهغه دشان سره لایق دی ثابتول داسی چه دهغې معنی بدله نشي ، بې معنی هم نشي ، کیفیت ورله بیان نشی او دالله ﷻ دپاره مثال هم پکی رانشی لکه چه الله ﷻ فرمایی :

﴿ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ * لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ * وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴾

الإخلاص ١-٤

ووایه چه الله ﷻ یو دے ، الله ﷻ بی نیاز او بی حاجته دے ، نه دچانه پیدا اونه دده نه څوک پیدا دی او نیشته دده لره هم صفت هیڅوك .

په بل ځائ کی فرمایی :

﴿ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴾

الشورى ١١

دا الله ﷻ په مثل هيڅ شی نشته او هغه اوريدونکی او ليدونکی دے .

بعضی علماؤ توحيد په دوه قسمه بيان کړيدے ، توحيد اسماء وصفات هغوی په توحيد ربوبيت کی داخل کړيدی ليکن دا څه دمره دتشويش خبره نده ځکه چه په دواړو تقسيمونو کی مقصد واضح او ښکاره دے .

شرک هم په دری قسمه دے :

١ : شرک اکبر ٢ : شرک اصغر ٣ : شرک خفی .

شرک اکبر : دعمل دبربادۍ او څوک چه په همدغه شرک کی مړشی دجهنم اور ته دهميشنی داخليدلو سبب ګرځی . لکه الله ﷻ فرمايی : ﴿ وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ الأنعام ٨٨

او که دوی شرک کړی وی نو ددوی ټول عملونه به برباد شوے وے .

او الله ﷻ فرمايي :

﴿ مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَن يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَى أَنفُسِهِم بِالْكُفْرِ أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴾

التوبة: ١٧

نشي قبليدى دمشركانو دپاره چه ابادوى دوى جماعتونه دالله تعالى اقرار كونكى دى په ځان باندى په كفر سره ، دغه كسان برباد دى عملونه ددوى او په اور كى به دوى همېشه وى .

او څوک چه ددى شرک په حالت کى مړشو نو الله ﷻ به هيڅکله دغه انسان ته بخنه ونکړى او پده باندى جنت حرام دے .لکه الله ﷻ فرمايي :

﴿ إِنَّ اللَّهَ لا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ ﴾ النساء: ٤٨

يقينا الله تعالى نه بخى چه شرک وکړيشى دهغه سره

او بخې هغه ګناهونه چه کم وی د دینه هغه چا لره چه وغواړی.

او الله ﷻ فرمایی:

﴿ إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴾ المائدة: ٧٢

بیشکه چاچه شرک وکړو د الله ﷻ سره پس یقینا بند کړیدی الله ﷻ پده باندی جنت او ځای دده اور دے او نشته ظالمانو لره هیڅ مددګار.

د شرک اکبر داقسامو نه دمړو او بتانو نه غوښتل او دهغو نه سوال کول، هغو ته فریاد کول، دهغوی لپاره منښتنه او نذر منل دهغوی لپاره څاروی حلالول او داسی نور.

شرك اصغر : دا هغه دے چه دیته شرک ویل دقران او سنت دنصوصو نه ثابت وی لیکن په شرک اکبر

کی داخل نوی لکه په ځینو کارونو کی ریاء او ځان ښودنه کول ، دالله ﷻ نه سوا په بل چا قسم کول ، داسی وینا لکه (ماشاء الله وشاء فلان) یعنی که دالله اوفلانی خوښه وی او داسی نور لکه رسول کریم ﷺ فرمایی : ((أخوف ما أخاف عليكم الشرک الاصغر ، فسئل منه فقال : (الرياء))

زما ډیره زیاته ویره په تاسو باندی دشرک اصغر یعنی وړوکی شرک نه ده چا تری پدی باره کی تپوس وکړو نو ویی فرمایل چه شرک اصغر ریاء او ځان ښودنی ته وایی .

داحدیث امام احمد ، طبرانی او بیهقی دمحمود بن لبید انصاری رضي الله عنه نه په جید سند سره روایت کړیدے اوامام طبرانی په جیدو سندونو سره دمحمود بن لبید نه درافع بن خدیج رضي الله عنه په روایت درسول کریم ﷺ نقل کړیدے .

دارنګه رسول کريم ﷺ فرمايي : ((من حلف بشيئ دون الله فقد أشرک)) چاچه دالله ﷻ نه سواپه بل څه قسم وکړو نو يقينا دغه سړی شرک وکړو .
امام احمدرحمة الله عليه دا حديث دعمر بن خطاب رضي الله عنه نه په صحيح سند سره روايت کړيدے او امام ابوداود او ترمذي په صحيح سندونو سره دابن عمر رضي الله عنهما حديث رانقل کړيدے چه رسول کريم ﷺ فرمايي : ((من حلف بغير الله فقد کفر او أشرک)) چاچه دالله نه غير په بل چا قسم وکړو نو يقينا دغه سړی کفر وکړو او يا يی شرک وکړو .

په بل حديث کی رسول ﷺ فرمايي : ((لاتقولوا : ماشاء الله وشاء فلان ولکن قولوا : ماشاء الله ثم شاء فلان)) تاسی دامه وايی چه څه چه دالله او

دفلانی خوښه وی لیکن داسی وایی چه څه چه دالله خوښه وی او بیا دفلانی خوښه وی.
دا حدیث امام ابوداود په صحیح سند سره دحذیفه ابن الیمان رضي الله عنه نه روایت کړیدے.
دشرک پدی قسم انسان ددین نه نه مرتد کیږی او همیشنی دوزخی هم نه ګرځی لیکن دتوحید دپوره والی خلاف دی.

شرک خفی : دادشرک دریم قسم دے او ددی دلیل درسول کریم ﷺ دامبارکه وینه ده چه فرمایی:
«ألا أخبركم بما هو أخوف عليكم عندي من المسيح الدجال ؟» قالوا بلى يارسول الله ، قال : «الشرک الخفي ، يقوم الرجل فيصلي فيزين صلاته لما يرى من نظر الرجل اليه»
ایا زه تاسوته زما په نزد دمسیح الدجال نه دزیات خطرناک څیز خبر درنکړم ؟ اصحابو عرض وکړو هو!

ای د الله رسوله. نو ویې فرمایل: (شرک خفي) یعنې پټ شرک چه یو سړی د مانځه د پاره ودریږي نو خپل مونځ په خایسته طریقه ددې وجې کوي چه خلک ورته ګوري.

دا حدیث امام احمد په خپل مسند کې دابوسعید الخدري رضي الله عنه نه روایت کړیدے.

شرک یواځې دوه قسمونو ته هم تقسیمیدے شي، چه شرک أکبر او شرک أصغر دے، او شرک خفي په دې دواړو کې شاملیږي.

لکه دمنافقینو شرک په شرک أکبر کې داخلیږي ځکه هغوی خپلې باطلې عقیدې پټوي او دخپلې ویرې او ځان ښودنې دوجې اسلام ښکاره کوي، دارقم ریاء او ځان ښودنه په شرک أصغر کې شماریږي لکه د محمود بن لبید انصاري او ابو سعید خدري (رضي الله عنهما) په احادیثو کې مخکې ذکر شو.

والله ولي التوفیق

پنځم درس:

احسان

داحسان رکن داد ے چه ته دالله ﷻ عبادت داسی په توجه وکړی لکه چه ته الله وینی او که ته یی نه وینی نو هغه خو تا وینی.

شپږم درس:

دلمانځه شرطونه

دلمانځه شرطونه نهه دی

۱: اسلام ۲: عقل ۳: تمیز ۴: بي اودسی لری کول ۵: پلیتی لری کول ۶: عورت پټول ۷: دوخت داخلیدل ۸: قبلي ته مخ کول ۹: نیت کول.

اوم درس :

دلمانځه أركان

دلمانځه اركان ۱۴ دي .

۱ : قيام يعنى ودريدل كه دانسان په طاقت كى وى ۲ : تكبير تحريمه (اولنى تكبير) ۳ :سورت فاتحه لوستل ۴ : ركوع كول ۵ : دركوع نه روسته په قومه كى برابر ودريدل ۶ : په اوه اندامونو سجده كول ۷ : دسجدى نه سرپورته كول ۸: ددواړو سجدو په منځ كى كيناستل ۹ : په ټولو كارونو كى په اطمينان او ارام اوسيدل ۱۰ : په اركانو كى ترتيب رعايت كول ۱۱ : اخرى تشهد ۱۲ : دتشهد لپاره كيناستل ۱۳ : په پيغمبر ﷺ درود ويل ۱۴ : دواړو طرفونو ته سلام ګرځول .

اتم درس :

دلمانځه واجبات

دلمانځه واجبات اته دي
١ : دتكبير تحريمه نه علاوه نورتهول تكبيرونه
٢ : دامام او منفرد (يواځي مونځ كونكى) دپاره (سمع الله لمن حمده) ويل ٣ : دتهولو دپاره (ربنا ولك الحمد) ويل ٤ : په ركوع كى (سبحان ربي العظيم) ويل ٥ : په سجدو كى (سبحان ربي الاعلى) ويل ٦ : ددواړو سجدو په منځ كى (رب اغفرلي) ويل ٧ : اولنى تشهد ٨ : داولنى تشهد لپاره كيناستل.

نهم درس :

دتشهد بيان

تشهد داده : (التحيات لله، والصلوات، والطيبات، السلام عليك ايها النبي ورحمة الله

وبركاتــــه، الــــسلام علينـــا وعلـــى عبـــاد الله الـــصالحين، أشـــهد ألا الـــه إلا الله ، وأشـــهد أن محمدا عبده ورسوله)

ټولې پيشکشۍ او عبادتونه بدني او مالي الله لره دي، سلام دې وي په تا باندې اې پيغمبره او د الله رحمتونه او برکتونه دې دربانـدې وي . سلام دې وي په مونږ باندې او د الله په صالحوبندګانو ، ګواهي کوم چه د الله نه سوا بل څوک معبود نشته او ګواهي کوم چه محمد ﷺ د الله ﷻ بنده او رسول دے .

ددې نه روسته به په نبي کريم ﷺ بانـــــدې درود ووايي او دهغه لپاره به دبرکت سوال کوي او وايي به چه :

(اللهم صل على محمد ، وعلى آل محمد ، كما صليت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم إنك حميد مجيد ، وبارك على محمد ، وعلى آل محمد ،

كما باركت على إبراهيم وعلى أل إبراهيم ، إنك حميد مجيد)

اى الله ته رحمت نازل كړى په محمد ﷺ او دهغه په اولاد لكه څرقم چه تا رحمت نازل كړى وو په ابراهيم عليه السلام او دهغه په اولاد ، او بركت و كړى په محمد ﷺ او دهغه په اولاد لكه څرقم چه تا بركت كړى وو په ابراهيم عليه السلام او دهغه په اولاد باندى ، يقينا ته ستايل شوى ذات او دبزرگۍ والا يى .

بيا به په اخرى تشهد كى دجهنم دعذاب ، دقبر دعذاب ، دژوندانه او مرگ دفتنو او دمسيح الدجال دفتنى نه په الله ﷻ باندى پناه او امان وغواړى او بيا دخپلى خوښى ددعاء په غوښتو كى دلمونځ كونكى اختيار او خوښه ده ، خصوصا هغه دعاگانى چه مأثورى او غوره شوى دعاگانى دى لكه :

(اللهم أعني على ذكرك وشكرك وحسن عبادتك، اللهم إني ظلمت نفسي ظلما كثيرا، ولا يغفر الذنوب إلا أنت . فاغفر لي مغفرة من عندك وارحمني إنك أنت الغفور الرحيم)

اى الله دخپل ذكر ، شكر او غوره عبادت لپاره زما سره مرسته وكړى ، اى الله ما په خپل ځان ډير ظلم كړيدے او گناهونه يوائى هم ته بخى ،نو ماته دخپل طرف نه بخنه وكړى او په مارحم وكړه يقينا هم ته بخونكى او مهربانه ذات يى .

په اولنى تشهد كى به دشهادت دكلمى دلوستلو نه روسته دماسپښين ، مازيگر ، ماښام او ماسخوتن په مونځونو كى دريم ركعت ته پاڅيږى او كه په نبى كريم ﷺ باندى يى درود ووايه نو هم غوره ده ځكه چه پديكى عام احاديث راغلى دى . بيا به دريم ركعت ته پاڅيږى .

لسم درس :

دلمانځه سنتونه

دلمانځه دسنتونو نه څه په لاندې ډول دی :

۱ : دلمانځه په شروع کې ثنا ويل .

۲ : دقيام په حالت کې درکوع نه وړاندې او روسته دښي لاس ورغوی په کڼ لاس باندې دسينې دپاسه ايښودل .

۳ : داولنی تکبير درکوع اودرکوع نه دراپورته کيدو دتکبير او داولنی تشهد نه دريم رکعت ته دراپاځيدو په وخت کې داوږو يا غوږونو په برابرې دلاسونو پورته کول .

۴ : په رکوع او سجده کې ديوځل تسبيح ويلو نه زيات تسبيحات ويل .

۵ :درکوع نه دپاځيدو روسته يعنې په قومه کې په

ربناولک الحمد باندی زیات الفاظ او ددوه سجدو په منځ کی دمغفرت دعا دیوځل نه زیاته لوستل.

۶: په رکوع کی سر دملا سره برابرول.

۷: په سجده کی ځنګلی داړخونو، خیټه دورنونو، او ورنونه دپنډونه لری ساتل.

۸: په سجده کی دواړه لیچی (متی) دځمکی نه پورته کول.

۹: په اولنی تشهد او ددواړو سجدو په منځ کی دښی پښی ودرول او په کینه پښه کیناستل.

۱۰: دڅلور رکعتیز او دری رکعتیز لمونځ په اخیرنی تشهد کی - تَوَرُکْ - یعنی ښی پښه ودرول، کینه پښه دهغی نه لاندی کول او په ځمکه کیناستل.

۱۱: په اولنی اودوهم تشهد کی دهغه وخته چه لمونځ کونکی کینی دتشهد تراخیره پوری داشاری په ګوته باندی اشاره کول او ددعا په وخت کی هغی ته حرکت ورکول.

۱۲ : په اولنی تشهد کی درود شریف لوستل .

۱۳ : په اخیرنی تشهد کی دعاء کول .

۱۴ : دسهار ، جمعی ، اخترونو او استسقاء په لمونځونو اودمابنام او ماخوستن دلمانځه په اولنو دوه رکعتونوکی قرائت په جهر یعنی په زوره لوستل .

۱۵ : دماسپخین ، مازیګر په لمونځونو او دمابنام په دریم رکعت او دماخوستن په روستنو دوه رکعتونو کی خفیه یعنی په کراره قرائت لوستل .

۱۶ : دسورت فاتحه نه علاوه نور قرائت لوستل .

ددی یادو شوؤ سنتونو نه علاوه نو سنتونه هم شته څه خیال ساتل یی ضروری دی لکه دامام ، مقتدی او ځانله مونځ کونکی لپاره درکوع نه دپاڅیدو روسته په ربنا لک الحمد باندی زیات الفاظ ویل .

دارنګه په رکوع کی دواړه لاسونه په زنګنونو باندی اینبودل چه ګوتی یی خوری وری وی .

يولسم درس :

دلمانځه ماتؤنکی (مبطلات)

دلمانځه ماتئونکی اته دی :

١ : سره دپوهی قصدا خبری کول ، البته په ناپوهی یاهیر باندی په خبرو سره لمونځ نه ماتیږی .

٢ : خندا کول ٣ : خوراک کول ۴ : څښاک کول

۵ : عورت ښکاره کول ٦ : دقبلی نه ډیر کږیدل.

٧ : په لمانځه کی پرلپسی ډیر عبث او بی فائدی کارونه کول ٨ : داودس ماتیدل .

دولسم درس :

داو داسه شرطونه

داوداسه شرطونه لس دی :

اسلام ، عقل ، تمیز ،نیت ، تراخیره داوداسه دنه پریښودلو نیت ساتل ، داوداسه سبب ختمول ،

اودس وچول او استنجاء كول ، داوبو پاكوالي او مباحوالي ، هغه څه لري كول چه پوستكي ته داوبو رسيدل منع كوي او دهغه چا لپاره چه بې اودسي يې هميشنۍ وي دلمانځه وخت داخليدل .

ديارلسم درس :

داوداسه فرض

داوداسه فرض شپږ دي :

دمخ وينځل، چه پديكي مضمضه (خولي ته اوبه اچول) اواستنشاق (پوزي ته اوبه اچول) شامل دي .

دځنګلو سره دلاسونو وينځل .

دټول سر مسح كول چه غوږونه هم پكي داخل دي .

دپړكو (ګيټو) سره پښي وينځل .

ترتيب (يو په بل پسي معين اندامونه وينځل) .

پرلپسي اودس كول .

دمخ ، لاسونو او پښو دری ځله وینځل او مضمضه او استنشاق دری ځله کول مستحب دی البته یو ځل کول فرض دی .

دسر دمسحی تکرار لکه څنګه چه احادیث پری دلالت کوی مستحب ندی .

څوارلسم درس :

داوداسه ماتونکی

داوداسه ماتونکی شپږ دی :

ددوه لارونه (مخکی او روسته) دڅه وتل ، دوجود نه ډیره پلیتی خارجیدل ، په خوب او بل څه باندی دعقل ختمیدل ، په مخکی یاروسته شرمګاه دڅه حائل او مانع نه بغیر لاس لګول ، داوښ غوښه خوړل ، داسلام نه مرتد کیدل – الله ﷻ دی مونږ او ټول مسلمانان ددی نه وساتی .

مهمه یادونه :

مړی ته په غسل ورکولو کی صحیح او غوره رایه داده چه اودس پری نه ماتیږی او دادزیتو عالمانو نظراوقول دی ، ځکه چه پدی دلیل نشته البته که دغسل ورکونکی لاس دمړی په شرمګاه باندی دڅه مانع نه بغیر ولږیږی نو اودس پری واجبیږی .

خودغاسل لپاره ضروری دی چه دمړی په شرمګاه باندی دمانع پرته لاس ونه لږوی .

دا رقم دصحیح قول مطابق که دسړی د بدن نه څه ونه وځی نو دښځوسره په یواځی لاس لږولو هم اودس نه ماتیږی که په شهوت سره وی او که نه وی ، ځکه چه رسول الله ﷺ خپله بي بي ښکل کړه او بیا یی داودس کولو نه بغیر لمونځ ادا کړو .

او داچه الله ﷻ فرمایی : ﴿ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ ﴾ { النّساء: ۴۳ ، المائده ۲ }

يعنـی تاسـو پـه ښـځوباندی لاس ولـږول . نـو دعلمـاؤ دغوره قول مطابق ددينه جماع (كوروالی) مراددی ، او داد عبدالله بن عباس او زيـاتو پخوانـو او روسـتنو علماؤ قول دے .

پنځلسم درس :

دهر مسلمان لپاره شرعی اخلاق خپلول

مـسلمان دپـاره لازم دی چـه پـه شـرعی اخلاقـو بانـدی ځان خائسته كړی چه دهغی نه څه دادی :

ريښتيا ويل ، امانتداری ، پاكلمنی ، حياء ، بهـادری ، سخاوت ، وفاء كول ، دهر حـرام نـه ځـان پـاک سـاتل ،ښه ګاونډيتوب ، دوس او طاقت سره سم د محتـاجو خلكو سره مرسته او كومک كول او داسی نور اخلاق چه قران او سنت دهغی په مشروعيت دلالت كوی .

شپاړسم درس :

اسلامي اداب خپلول

مسلمان باید اسلامي اداب خپل کړي چه دهغي نه ځيني دادي :

سلام کول ، هميشه روڼ او کولاؤ تندی ساتل ، په ښي لاس خوړل او څکل ، په شروع کی بسم الله ويل ، په اخر کی الحمد لله ويل ، دپرنجي نه روسته الحمد لله ويل ، که پرنجي کونکی الحمد لله ووايي نو دهغي جواب ورکول ، دمريض او ناروغ پوښتنه کول ، په جنازي پسي دمانځه او دفن کولو دپاره تلل ، مسجد او کور ته دننوتلو او وتلو ، دسفر په وخت کی ، دمور او پلار ، خپلوانو ، ګاونډيانو ، وړو او لويو سره دشرعي ادابو رعايت کول ، دبچي دپيداکيدو او واده مبارکی ورکول ، په مصيبت کی تسلي ورکول په لباس اغوستلو ، ويستلو ، پيزار په خپو کولو او

ویستلو کی او داسی نور داسلامی ادابو خیال ساتل پکار دی.

اولسم درس :

دشرک او نورو گناهونو نه ځان ساتل

دشرک او نورو گناهونو نه زیاته ویره او دهغو نه دځان ساتنه کول او ددغه گناهونو نه څه دادی:

اوه (۷) تباه کونکی کارونه:

دالله ﷻ سره شرک کول، سحر (جادو)، دهغه چا وژل چه الله ﷻ یی قتل حرام کړی وی مګر په حق باندی، سود کول، دیتیم مال خوړل، دجنګ نه تیښته کول، په پاکلمنو مسلمانو ناخبره ښځو باندی تهمت او بدنامه لږول او هغوی ته کنځل کول.

ددی گناهونو دجملی نه داهم دی:

دمور او پلار نافرماني کول ، خپلوی ختمول ، دروغ گواهي کول ، دروغ قسمونه کول ، گاونډي ته ضرر رسول ، دويني ، مالونو او عزتونو په باره کې په خلکو ظلم کول ، نشې کول ، قمار او جواري کول ، غيبت ، چوغلي ، او داسې نور کارونه چه الله اورسول ترې منع کړې وي .

اتلسم درس :

دجنازې تيارول ، لونځ پرې کول او دمړي ښخول

ددې تفصيل په لاندې ډول دی :

لمړی : دلاإله إلا الله تلقين او يادونه کول ، رسول الله ﷺ فرمايي : ((لقنوا موتاكم لا إله إلا الله)) (رواه مسلم) خپلو مړو ته دلا إله إلا الله دکلمې تلقين او يادونه وکړئ .

پدی حدیث کی دمړو نه مراد هغه خلک دی چه دمرګ علامی ورباندی ښکاره شی .

دوهــــم : کله چه دانسان مرګ یقینی شی نو لکه څرنګه چه په احادیثو کی راغلی دی باید سترګی دی ورله ورپټی کړی او زنه یی وتړل شی .

دریم : دمسلمان مړی لمبول او وینځل واجب دی خو البته که دجنګ په میدان کی شهید شی نو غسل به هم نه ورکول کیږی او جنازه به هم پری نه کیږی او په خپلو جامو کی به ښخیږی ، لکه څرنګه چه رسول الله ﷺ دأحد شهیدانو ته غسل هم نه ؤو ورکړی او جنازه یی هم پری نه وه کړی .

څلورم : مړی ته غسل ورکول پدی ډول دی :

عورت به یی پټ کړیشی او لږ به پورته کړل شی په خیته به نرم او ارام لاس راښکل شی بیا به غاسل (لمبونکی) دخپل لاس نه ټوټه یابل څه چاپیر کړی او

مړی له به استنجاء وکړی او دلمانځه په شان اودس به ورله ورکړی ، سر او ږیره به یې په اوبو یا بیره یا بل شی ومینځی بیا به یې ښی اړخ او بیا چپ اړخ ومینځی ، اوبیا به همداسی دوهم ځل او دریم ځل غسل ورکړی او په هر ځل کی به دمړی په خیټه لاس تیروی که څه تری ووځی نو ودی مینځی او هغه ځای دی په مالوچو یابل څه بند کړی ، که په مالوچو بند نشو نو نرمه خټه او یا په جدیدو طبی وسائلو لکه پلاستر وغیره دی بند کړی اودوهم ځل دی ورله اودس ورکړی .

که په دری ځله غسل پاک نشو نو پنځه او اوه ځله هم غسل ورکولی شی ، بیا دی په ټوټه وچ کړی په بندونو (جوړونو) اودسجدی په ځایونو دی ورله خوشبو ولږوی ، که ټول بدن یی ورله خوشبویه کړو نو هم ښه ده او کفن ته دی خوشبویه لوګی وکړی .

که بریتونه او نوکان یی اوږده وو لږ دی تری و اخلی او که همداسی یی پریښودل نو هم څه باک نشته، ویښتان به یی نه ګمنځوی ، دنامه لاندی ویښتان دی تری نه خروی او نه دی سنت کوی ځکه چه پدی کوم دلیل نشته .

دښځی ویښتان به دری کوڅی کړی او شاته به یی واړوی .

پنځم : مړی ته کفن ورکول :

غوره داده چه سړی ته په دری سپینو ټوټو کی کفن ورکړل شی ، کمیس او پټکی پکی نشته او همداسی نبی کریم ﷺ ته کفن ورکړل شوی وو .

مړی به په دغه کفن کی راونغښتل شی او که په میس لنګ او لفافه یعنی غټ څادر کی کفن ورکړل شی نو هم څه باک نشته .

دښځې کفن پنځه ټوټې دي ، کميس ، زړوکی ، لنګ او دوه لفافې يعنې غټ څادرونه .
دماشوم کفن به ديوې ټوټې نه تر درې پورې وي ، او جينۍ ته به په يو کميس او دوه لفافو کې کفن ورکولی شي .
هسې خو ددې ټولو لپاره په يوه ټوټه کې کفن ورکول واجب دي چه دمړي ټول بدن پرې پټ شي خو که مړی په احرام کې وو نو په اوبو او بيرې باندې به غسل ورکړل شي او خپل څادر او لنګ يا بل څه به يې کفن شي ، سر او مخ به يې نه پټيږي او خوشبو به هم پرې نه لړول کيږي ، ځکه چه دقيامت په ورځ به دا تلبيه ويونکې راپاڅيږي ، لکه په همدې مسئله کې درسول کريم ﷺ نه صحيح حديث نقل شوېدے .
که داحرام په حالت کې ښځه مړه شوه نو دنورو ښځوپه شان به کفن ورکړل شي خو خشبو به پرې نه

لړول کیږی مخ به یی په پرده او لاسونه به یی په دستکشو نه پټیږی بلکه په کفن کی به یی پټوی چه تفصیل یی مخکی بیان شویدی.

شپږم: دکفن ورکولو ، دجنازی دلمانځه او ښخولو زیات حقدار: دنارینه دپاره هغه څوک دی چه دهغه دپاره مړی وصیت کړے وی ، بیا پلار بیا نیکه او بیا نور خپلوان چه درجه په درجه مړی ته نزدی وی.

دښځی دپاره غوره داده چه دچا لپاره چه هغی وصیت کړی وی بیا مور ، بیا نیا او بیا درجه په درجه نزدی خپلوانی زنانه هغی ته غسل ورکړی.

ښځه او خاوند یوبل ته غسل ورکولی شی لکه ابوبکر صدیق رضي الله عنه ته خپلی بي بي غسل ورکړی وو او حضرت علي رضي الله عنه خپلی بي بي حضرت فاطمي رضي الله عنها ته غسل ورکړی وو.

اؤم : دجنازی دلمانځه طریقه :

دجنازی په لمانځه کی څلور تکبیرونه دی داولنی تکبیر روسته به سورت فاتحه لولی او که دهغی سره یی یو لنډ سورت او یا یو یادوه ایاتونه ولوستل نو هم ښه ده او پدی باندی دابن عباس رضي الله عنهما نه صحیح حدیث نقل شوید ے .

بیا به دوهم تکبیر وکړی او لکه دتشهد پشان به په نبي ﷺ درود ووایی بیا به دریم تکبیر وکړی اودادعاء به ولولی :

اللهم اغفر لحینا ومیتنا وشاهدنا وغائبنا وصغیرنا وکبیرنا وذکرنا وانثانا اللهم من احییته منا فاحیه علی الاسلام ومن توفیته منا فتوفه علی الایمان اللهم اغفر له وارحمه وعافه واعف عنه واکرم نزله ووسع مدخله واغسله بالماء والثلج والبرد ونقه من الخطایا کما ینقی الثوب

الابيض من الدنس وابدله دارا خيرا من داره واهلا خيرا من اهله وادخله الجنة واعذه من عذاب القبر وعذاب النار وافسح له في قبره ونور له فيه اللهم لا تحرمنا اجره و لا تضلنا بعده .

ترجمه : اى الله زمونږ ژوندى او مړه ، زمونږ حاضر او غايب ،زمونږ واړه او لوى او زمونږ نر او ښځى وبخى . اى الله هغه څوک چه ته زمونږ نه ژوندى ساتى نو په اسلام يى ژوندى وساته او څوک چه زمونږ نه وفات كوى نو په ايمان يى وفات كړه .

اى الله دا مړ شوى بنده وبخى ، رحم پرى وكړى ، ده ته ارام وركړه او عفوه ورته وكړه ، دده دورتلو ځائ دعزت او دورننوتلو ځائ يى پراخه كړه ، په اوبو ، واورى او ږلۍ يى پريمينځه او دګناهونو او خطاګانو نه يى داسى پاک كړه لكه سپينه جامه چه دخيرى نه پاكيږى ، ده ته دخپل كور نه ښه كور او دخپل اهل نه

ورته ښه اهل ورکړه ، جنت ته یې ننباسه او داور او قبر دعذاب نه یې په خپله پناه کې وساته او قبر یې ورته پراخه او روښانه کړه .

ای الله دده دثواب نه مونږ مه بې برخې کوه او دده نه روسته مونږ مه بې لارې کوه .

بیا به څلورم تکبیر وکړي او ښي طرف ته به یو سلام وګرځوي .

مستحب دادي چه دهر تکبیر سره لاسونه پورته کړي ، که مړي ښځه وي نو (اللهم اغفرلها) به وایي او که جنازي دوه وي نو (اللهم اغفرلهما) به وایي او که جنازي ډیرې وي نو (اللهم اغفرلهم) به وایي .

که مړي نابالغه وو نو دمغفرت ددعاء پر ځای به دادعاء وایي :

(اللهم اجعله فرطا وذخرا لوالدیه وشفیعا مجابا ، اللهم ثقل به موازینهما واعظم به أجورهما وألحقه

بصالح سلف المؤمنين ، واجعله في كفالة إبراهيم عليه الصلاة والسلام ، وقه برحمتک عذاب الجحيم)

ای الله ﷻ دامخکی لیږلی شوی شی ، اودخپل مور او پلار لپاره یی ذخیره اوداسی سفارشی وګرځوه چه سفارش یی قبول شوے وی .

ای الله دهغوی دعملونو تله پده باندی درنه کړی اودهغوی اجرونه وربانډی لوی کړی ، دمؤمنانو دپخانو صالحانو سره یی یو ځائ او دإبراهیم علیه السلام په ساتنه کی یی ورکړی او په خپل رحمت سره یی دجهنم دعذاب نه وساته .

سنت دادی چه امام به دسړی دسر او دښځی دمنځ په برابری ودریږی او که جنازی ډیری وی نو دسړی جنازه به امام ته نزدی او دښځی جنازه به قبلی طرف ته نزدی کیښودل کیږی او که ماشومان پکی وو نو

بیا به هلک دښځې نه مخکې بیا ښځه او بیا جینۍ اینبودل کیږي ، دهلک سر به دسړي دسر ، دښځې منځ به دسړي دسر او دجینۍ سر به دښځې دسر او ملا به یې دسړي دسر سره برابریږي . نور مونځ کونکي به دامام نه روسته ودریږي ، البته که یو کس پاتې شو چه روسته هغه ته ځای نه وو پاتې نو دامام ښۍ اړخ ته ودریدی شي .

اتم : دښخولو طریقه :

شرعي طریقه داده چه قبر به دسړي دقد په نیمایي باندې ژورولی شي ، دقبلې طرف ته به پکې لحد وي ، مړے به په لحد کې په ښۍ اړخ اینبودل کیږي دکفن غوټې به یې پرانیزي او همداسې به یې پریږدي ، مخ به یې نه ښکاره کوي البته نر او ښځه پدیکې برابر دي

خبنتي به ورته ودرول شي او دکلکوالي دپاره به پري ختهه ولړول شي ، كه خبنتي نه پيدا كيدى نو بل څه لكه تختي ياګتي يا لرګي دي استعمال شي تر څو دخاورو نه مړى وساتل شي ، او بيا به پري خاوري وارول شي .

پدي وخت كي مستحب دادى چه «بسم الله وعلى ملة رسول الله» وويل شي قبر به دلويشت په اندازه پورته كولي شي ، ګيتي او كاڼي كه پيدا كيدل هغه به پري كيښودل شي او وابه به پري وشيندل شي .

دجنازي سره دتلونكو دپاره پكار دى چه دقبر سره ودريږي اودمړي دپاره دعاء وغواړي ، ځكه چه نبي كريم ﷺ به چه كله دمړي دښخولو نه وزګار شو نو وبه دريدو او وبه يي ويل : «إستغفروا لأخيكم واسألوا له التثبت فإنه الأن يسأل»

دخپل وروړ لپاره بخنه او د الله نه ورته ثابت قدمي وغواړي، ځکه چه اوس دده نه تپوس کیږي.

نهم : هغه چا چه په مړي يې جنازه نه وي کړي نو هغه کولی شي چه دښخيدلو روسته پرې جنازه وکړي لکه چه نبي ﷺ همداسې کړيدي ، البته دادښخيدلو نه تر يوې مياشتې پورې جايز دي ، که ددې نه زياته موده وشوه نو بيا په قبر باندې لمونځ کول ندي جايز ځکه دنبي ﷺ نه داندې ثابت چه هغه دې په قبر باندې دمړي دښخيدو نه ديوې مياشتې دتيريدو روسته جنازه کړي وي.

لسم : دمړي دکور لپاره داندې جايز چه هغوی دخلکو دپاره خوراک برابر کړي ، امام أحمد رحمة الله عليه په حسن سند سره دمشهور صحابي حضرت جرير بن عبد الله البجلي رضي الله عنه نه روايت کوي چه فرمايي:

((كنا نعد الاجتماع إلى أهل الميت وصنعة الطعام بعد الدفن من النياحة)) مو نږ به دمړی کور ته دخلکو راټولیدل او دمړی دښخولو نه روسته هلته دخوراک برابرول (نوحة) یعنی ویر ګڼو . البته دمړی دکور لپاره او دهغوی دمیلمنو دپارهکه بل څوک خوراک تیاروی نو کوم باک نشته .

دمړی دخپلوانو او ګاونډیانو لپاره پکار دی چه هغوی له خوراک تیار کړی ، ځکه کله چه نبي ﷺ ته دشام نه دجعفر بن ابي طالب رضي الله عنه دمرګ خبر راورسید نو خپل اهل ته یی دجعفر دکورنۍ لپاره دخوراک دتیارولو حکم وکړو او وییی فرمایل : ((إنه أتاهم مایشغلهم)) یقینا دوی ته داسی مصیبت راغلی دی چه دوی یی بی پروا کړیدی .

دمړی کور ته که څه خوراک خلکو رالیږلی وی نو دهغوی لپاره جایز دی چه خپل ګاونډیان هغی ته

دعوت کړی او زمونږ دعلم مطابق ددی لپاره کوم تاکلی وخت نشته .

یولسم : دښځی لپاره په مړی باندی ددری ورځونه زیات غم کول ندی روا مګر په خپل خاوند باندی به دڅلورو میاشتو او لسو ورځو پوری غم کوی خو که ددغه ښځی په خیټه اولاد وی نو دبچی دپیدا کیدو پوری به غم کوی او پدی باندی دنبي ﷺ نه صحیح احادیث راغلی دی .

او دسړی دپاره په هیڅ خپل یا پردی باندی غم کول ندی روا .

دولسم : دسړو لپاره په هر وخت کی دقبرونو زیارت روا دے البته هغوی ته ددعاء لپاره ، په هغوی دمهربانی په خاطر او دمرګ او اخرت دیادولو لپاره .

امام مسلم رحمة الله علیه په خپل صحیح کی یوروایت راوړیدی چه نبی کریم ﷺ فرمایی :

((زوروا القبور ، فإنها تذكركم الاخرة)) دقبرونو زيارت کوی ځکه چه داتاسو ته اخرت يادوی .

پيغمبر ﷺ به خپلو ملګرو ته دقبرونو دزيارت په وخت کی ددی وينا ښودنه کوله چه :
((السلام عليكم أهل الديار من المؤمنين والمسلمين، وإنا إن شاء الله بكم لاحقون ، نسأل الله لنا ولكم العافية، يرحم الله المستقدمين منا والمستأخرين))
ای ددی کورونو اوسيدونکو مومنانو او مسلمانانو په تاسو باندی دی سلام وی او مونږ که دالله جل جلاله خوښه وشوه نو ستاسو سره ملا قات کونکی يو ، دالله جل جلاله نه ځانته او تاسو له عافيت غواړو ، الله جل جلاله دی زمونږ په مخکنو او روستنو باندی رحم وکړی .

دښځو لپاره دقبرونو زيارت روانـدى ځکـه رسـول الله ﷺ دقبرونو په زيارت کونکو ښځو لعنت ويلى دے .
او بل دا چه دهغوى دزيارت تـه تللو نـه دفتنـى او بى صبرۍ ويره ده ، دارنګه دهغوى لپاره پـه جنـازه پـسى هديرى تـه تلـل هـم جـايز نـدى ځکـه چـه رسـول الله ﷺ ددى نـه ښـځى منـع کړيـدى ، خـو پـه مړى بانـدى پـه جومات ياد جنازى پـه ځـائ کـى دښـځو او سړو ټولـو لپاره دجنازى لمونځ روادے .

وصلى الله وسلم على نبينا محمد ،وأله وصحبه

بشتو

الدروس المهمة لعامة الأمة

تأليف سماحة الشيخ العلامة

عبدالعزيز بن عبدالله بن باز

رحمه الله تعالى.

مراجعة

حافظ فضل ربي

مطبعة دار طيبة . الرياض . ١٤٢٨هـ

The Coperative Office for Call & Guidance to Communities at Western Diraah

Tel:4391942 Fax:4391851 . P.O Box 154488 Riyadh 11736

يمكنكم دعم مطبوعات المكتب وجميع أنشطة المكتب الدعوية من خلال مصرف الراجحي حساب رقم

WWW.DERADAWA.COM